మహా నిద్ర

[ఉపక్రమణిక]

వాతావరణం ఉత్సాహకరంగా లేదు. వస్తువుల మీదా పరిసరాల మీదా బద్ధకం దోబూచు లాడుతున్నది. ముడిసరకు లొక్కొక్కటే తరిగి పోతున్నాయి; క్రొంగ్రొత్త రూపాలు ధరించి ఒక ప్రక్కకు జేరు కుంటున్నాయి. అప్పటికే కాలాతీతమయింది. అయినా బ్రహ్మదేవు డిది గమనించినట్లు లేదు. ఇంకా క్రొత్త క్రొత్తవి సృష్టిస్తూనే వున్నాడు. ఒక మూలకు జేరుస్తూనే వున్నాడు. ఇటువంటి పొరబాట్లు, ఇటీవల తరుచుగా చేస్తున్నాడు సృష్టికర్త. నిజాని కివి క్షంతవ్యాలు కానేకావు. కానీ పెద్దవాడన్న గౌరవం కొంది, చూసీ చూడనట్లు పోనిస్తున్నారు. పోనిస్తున్నారన్న సంగతి బ్రహ్మకు తెలియనే తెలియదు.

బోలెడంత వేళ మించి పోయిందన్న స్పృహ లేని వాడల్లే, బ్రహ్మదేవుడు తల వంచుకొని ఇంకా సృష్టిని నిర్వహిస్తూనే వున్నాడు. జ్ఞాపకం చేయవలసిన బాధ్యత ఉన్నా, జ్ఞాపకం చేయ లేక పోతున్నాడు భాండారికుడు. ఉన్నట్టుండి బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు: "ఓయీ! భాండాగారంలో, ఇంకా ఏమేమి మిగిలి ఉన్నాయి?"

ఏమేమి ఉన్నదీ సృష్టికర్తకు తెలీదు. ఆ లెక్కా డొక్కా చూస్తున్నవాడు భాండారికుడేనూ!

"అన్నీ అయిపోయాయి స్వామీ! ముఖ్యమైన వేమీ లేవు" అన్నాడు భాండారికుడు.

"ముఖ్యాముఖ్యాలతో నిమిత్తం లేదు భాండారికా! ఉన్న వేమిటో చెప్పు చాలు."

భాండారికుడు లెక్కలు పుస్తకం తిరుగవేసి, పెదవి విరుస్తూ ఇలా అన్నాడు:

"నిరంతరం, అత్యధికంగా తమరు సృష్టి జరపడం వల్ల, ప్రధాన పదార్థాలన్నీ ఖర్చయిపోయాయి. దాదాపు ఏమీ లేవనే చెప్పవచ్చు.

"కాకపోతే, పెద్ద మొత్తంలో 'కాంతి' కొద్దిగా 'కరుణ' మిగిలి ఉన్నాయి. దేవరవారు—కావలిస్తే- ఈ లెక్క తనిఖీ చేసుకోవచ్చు..."

"అక్కర్లేదు" అన్నాడు బ్రహ్మదేవుడు "వాటిని ఇలా తీసుకురా!"

వినుక్కొంటూ భాండారికుడు కాంతిని, కరుణనూ, తెచ్చి బ్రహ్మ ముందుంచాడు.

"ఇక నువ్వు వెళ్ళవచ్చు" సంతోషంతో భాండారికుడు వెళ్లి పొయ్యాడు.

బ్రహ్మదేవుడు తాపీగా కుర్చీలో కూచుని, ఈ రెండు పదార్థాలతోటీ ఓ మూర్తిని తయారు చేశాడు. వాతావరణం నిశ్శబ్దంగా ఉండటంవల్లా, త్వరగా చేయవలసిన అవసరం లేకపోవటంవల్లా, మరొకరు చూస్తారన్న భయం, అంతకన్నా లేకపోవటం వల్లా; బ్రహ్మదేవుడు మనస్ఫూర్తిగా ఆ మూర్తిని నిర్మించాడు. తీరా తయారైన తరువాత, బ్రహ్మకే ఆశ్చర్యం వేసింది. తను ఇటు వంటి మూర్తిని, అందునా స్త్రీమూర్తిని; చేయాలని అనుకో లేదు.

ఇలా చేయగలనని గూడా తనకు తెలీదు. ఈ తెలియక పోవ డానికి కారణం, బహుశః బాహ్య వాతావరణం కావచ్చు. సమూ హాల వత్తిడికి తన మనస్సు లొంగిపోయి, సౌందర్య మూర్తులను తయారించడానికి వెనుకంజ వేసి ఉండవచ్చు. ఏది ఏమయినా, తను చాలాకాలంగా కలలు గంటున్నదేదో, ఈ నాడు చేతికి దొరికి నట్లు, బ్రహ్మ మనస్సు ఉల్లాసంగా ఉన్నది.

బ్రహ్మదేవుడు పరిశీలనగా ఆ స్త్రీమూర్తి వైపు చూశాడు. బ్రహ్మండాన్ని తన సౌందర్య తీవ్రతలో తపింప చేసే లాగున్నదా మూర్తి. తన గొప్పకు తానే సంతోషించాడు. భుజాలెగరేశాడు. ఆ స్త్రీ మూర్తికి ప్రాణం పోశాడు.

స్త్రీ మూర్తి మెల్లగా కళ్ళు విప్పింది. దిశాంతాలలోని తమో రాసులు భయంతో ముక్కలయినాయి. పెదవులు కదిలించింది. నెల వంక సిగ్గుపడ్డది.

ఆసక్తిగా ఆ స్త్రీ వైపే చూస్తున్నాడు బ్రహ్మ. ఛట్టున తన జీవితపు తొలి సంజ వేళలు జ్ఞాపక మొచ్చాయి. తనూ సరస్వతీ కలిసి, పాడిన పాటలు, ఆడిన ఆటలు, మందాకినీ సైకత స్థలా లలో, వెన్నెల క్రీడలు... కేవలం శిథిల స్మృతులు. కాలం గడి చింది. యౌవనం దిగజారి పోయింది. సరస్వతి శరీరం అనాటి పొడిమిని కోల్పోయింది. కానీ తను మాత్రం అలాకాదు. తనింకా యౌవన వంతుడే! తన మనస్సింకా—అంత వైరాగ్య దశకు రాలేదు......

హఠాత్తుగా బ్రహ్మదేవుడు పాతికేళ్ళ కుర్రవా డైనాడు; కనీసం అయినట్టు అనుభూతి పొందాడు. వెనుకటి జవసత్వాలు తిరిగి వచ్చినట్లు భావించాడు. ఆ మహా సౌందర్య రాశిని సమీ పించి, తన అభీష్టాన్ని ఎరుక పరిచాడు.

కానీ, ఆ స్త్రీ అంగీకరించ లేదు. బ్రహ్మదేవుని నాలుగు తల కాయలు, ఆవిడకు వికారంగా కనిపించాయి. అతని వార్ధక్యం ఆమెకు ఎబ్బెట్టు కలిగించింది.

బ్రతిమి లాడాడు, భంగపడ్డాడు. మహోన్నతమైన ఆశలు చూపించాడు. ఈ చతుర్దశ భువనాలకూ నిన్ను అధికారిణిని చేస్తానన్నాడు బ్రహ్మ.

అతని క్షుద్రత్వం మరింత నగ్నంగా ఆమెకు గోచరించింది. నిర్లక్ష్యంగా ఓ నవ్వునవ్వి, బయలు దేరింది.

బ్రహ్మదేవుని అనురాగం అంతరించింది. ఆస్థానం ఆగ్రహం ఆక్రమించింది. తనలాంటి గొప్పవాడు కోరితే, ఇది తిరస్కరిస్తుందా? ఎంత అహంకారం? అనుకున్నాడు. ఈ అహంకారాన్ని అణచా లనుకొన్నాడు.

"ఓ ఆడదానా! నిన్ను శపిస్తున్నాను!!"

"మంచిది" అన్నదా స్త్రీ, వెనక్కు తిరక్కుండానే.

"నీ సౌందర్యానికి, యౌవనానికి విలువ లేకుండా పోవు గాక." అని శపించాడు బ్రహ్మదేవుడు "శ్యామిలకా!"

"ప్రభూ!" అన్నాడు శ్యామిలకుడు.

"ఈ స్త్రీ దేవలోకంలో ఉండ దగదు."

"చిత్తం"

శ్యామిలకుడు, ఆ స్త్రీని బ్రహ్మలోకం నుండి తక్షణమే భూలోకం వైపుకు గెంటివేశాడు.

ప్రచండమైన కాంతులను విరజిమ్ముతూ, శరవేగంతో ఒక దీధితీశకలం, భూలోకంవేపు దూసుకుపో నారంభించింది,

బ్రహ్మదేవుడు, ఆకాంతి ఖండంవేపు తదేకంగా చూశాడు. క్రమక్రమంగా, అతనిదృక్పథంనుండి అది అంతర్హితం కాసాగింది.

"జయా!" అని కేక వేశాడు బ్రహ్మ.

ఆ కేక నలుదిక్కులకు ప్రసరించి, దిశాభిత్తికలను తాకి, ముక్కలయి, ఛిద్రుపలైంది. ఆ శిథిలాలను చూస్తుంటే అతని గుండెలు, అవిసి పోయాయి. ఒక్క అడుగైనా కదలలేక అక్కడే కూలబడ్డాడు పాపం!

[పూర్వ కథ]

శివరామయ్య భార్య ప్రసవించింది. అత నను కొన్నట్టు మగ నలుసు కలగ లేదు. ఆడముండే పుట్టింది. మగవాడయి నట్లయితే శివరామయ్య ఆనందానికి, అవధు లుండేవి గావు...ఏది ఏమయి తేనేం గాక, అనుకొన్నది అనుకొన్నట్లు జరగలేదు. అందుకే అతని కే కోశానా సంతోషం లేదు. లేదు సరిగదా విచారంగూడా ఉన్నది.

చూడవచ్చిన అమ్మలక్కలు శివరామయ్య అదృష్టాన్ని ఆకాశాని కెత్తారు. పిల్ల బంగారపు బొమ్మట! చూడటానికి రెండు కళ్ళూ చాలవట! ఒక ముసలమ్మ ఈ మాటే శివరామయ్యతో అన్నది గూడాను. పై పై మెరుపులకుగాను శివరామయ్య 'ఆం ఏదో లెండి' అన్నాడు, లేని నవ్వును తెచ్చిపెట్టుకొని.

బారసాల జరిగింది. పిల్లకు జయమ్మ అని నామకరణం చేశారు.

[ఉత్తర కథ]

ఇది జరిగి ఇప్పటికి పదహారేళ్ళయింది. అప్పటికీ ఇప్పటికీ శివరామయ్య పరంగా, చెప్పుకోదగిన పరిణామాలు చాలా జరి గాయి. అతని భార్య వరసాగ్గా ముగ్గురు ఆడపిల్లల్నీ, ఇద్దరు మగ నలుసుల్నీ ప్రసవించింది. అసలే అంతంత మాత్రంగా ఉన్న సంసారం! శివరామయ్య సంపాదన ఎందుకూ కొరగాకుండా

ఉన్నది. దానికితోడు పిల్లలు! అవును మరి - భగవంతుడిస్తుంటే- పాపం, శివరామ య్యేంచేయ గలడు గనక ?

అదాయాన్ని పెంచుకోడం కోసం అతనెన్నో ప్రయత్నాలు చేశాడు. చేస్తున్న పంతులు పని మానేసి, ఓ ఆఫీసులో గుమా స్తాగా చేరాడు. యుద్ధం రోజుల్లో, బియ్యం షావుకారి దగ్గర పని చేశాడు. టీ కంపెనీ ఏజెంటుగా పనిచేశాడు. ఒళ్లు దాచుకో కుండా రాత్రింబగళ్ళు శ్రమించాడు. ఎన్ని బదవలుబడ్డా కను బొమ్మలమీది వెంట్రుకలకు మల్లే అతని అదాయం పెరగ లేదు. అతనితోటి వాళ్ళు వ్యాపారాల్లో ఇరుక్కొని రెండు చేతులా అర్జి స్తుంటే, తనింకా గుంటపూలు పూస్తున్నాడు. కూటికీ గుడ్డకూ నా నా అగచాట్లూ పడుతున్నాడు. పస్తులు పడుకోని మాట నిజమే! అయినా తనా సరిహద్దుకు ఎన్నిసార్లు రాలేదు ? ఎన్ని సార్లు వెంట్రుక వాసిలో తప్పి పోలేదు ?

దీనికితోడు జయ పెళ్ళొకటి వచ్చి పడ్డది. 'సంస్కారం' క్రింద ఇప్పటిదాకా జయ పెళ్ళి వాయిదా వేస్తూ వచ్చాడు. ఇక ముందా పప్పు లుడకవు. ఇప్పటికే చాటునా మాటునా అడిపోసు కొంటున్నారని ఇంటిది గోల పెడు తున్నది. ఏవిధంగానైనా ఈ సంవత్సరం దానికి పెళ్ళి చేసితీరవలసిందే! తనకు శక్తి ఉన్నంత వరకూ చదివిస్తున్నాడు. ఈ సంవత్సరంతో, అ యింటర్ మీడి యెట్ గూడా అయిపోతుంది. చాలు; అయినా అడ ముండకు చదు వెందుకూ? వంట వండటానికీ ఇల్లూడ్చటానికీ ఈ చదువు అక్క రకు రాదే? ఉద్యోగాల సంగతా? చదువుకొన్న మగవెధవలకే ఉద్యో గాలు దొరక్క నానా గడ్డి కరుస్తుంటే, ఇక ఆడముండలసంగతా ?

అలోచించిన కొండకీ శివరామయ్యకు కొత్తకొత్త భావాలు తాసాగాయి. తను చాలా తెలివితక్కువ పనిచేశాడు నిజమే!

ఆడవాళ్ళగ్గూడా చదువుండాలనే, చాలాకాలం క్రిందట తను అనుకొన్నాడు. అథవా అనుకోకపోయినా, తనభార్య అనుకొనేట్టు చేసింది. నిజం చెప్పాలంటే, అది పట్టుబట్ట బట్టిగానీ, లేకపోతే జయను చదివించాలని తనకు లేనే లేదు. దానిమాటలు వినడం మూలాన ఇప్పు డన్నిటికీ చిక్కులేర్పడ్డాయి, ఇంటర్ అఘోరించిన ఆడపక్షికి, మొగుడుగా ఉండే అర్హత, కనీసం బి. య్యే. వాడిగ్గానీ ఉండదు. ఆ తోక తగిలించుకొన్న వాళ్ళు పెళ్ళాట్టానికి వేలమీద బేరమాడాలి. అథమపక్షం తను అయిదారు వేలన్నా ఖర్చుపెట్టందే జయకు పెళ్లి కావటం అసంభవం! జయ చదువుకోవడం వల్ల ఇదో చిక్కువచ్చింది! అసలు చదువనేదే లేకపోయినట్లయితే, జయ చదువుక్రింద తను ఖర్చుపెట్టిన డబ్బుతో సులభంగా ఓ వెధవాయని కొనవచ్చు. అల్లుణ్ణి చౌకలో కొనగలిగే అవకాశం, తనే చేతులారా ధ్వంసం చేసుకొన్నాడు. ఇన్నిటికీ ఒకరి ననవలసిన పని లేదు. ఇదంతా తనరాత, తన ఖర్మ. అనుభవించ వలసిందేనూ.

కానీ తీవ్రంగా ఆలోచించే సమయంలో, అతని కింకో ఆలోచన గూడా వచ్చేది. జయకు తను పెళ్లిచేసినా చేయకపోయినా, ఇంత చదువు చెప్పించాడు. ఏదోవిధంగా బ్రతక్కపోదు. మొగుడే సంపాదించాలనీ తనే తినాలనీ బాధలేదు. తన జీవితం తను జీవిస్తుంది. ఈ చదువువల్ల తను కొన్ని కష్టాలు పడవలసి వచ్చిన మాట నిజమే! కానీ, సుదీర్ఘమైన జయ భవిష్యజ్జీవితం తలంపునకు వచ్చినప్పుడల్లా, ఆ మార్గం సుగమం చేశానన్న ఆత్మ తృప్తి శివరామయ్యకు లభిస్తుండేది. ఉద్యోగాలు దొరకడం సులభమని శివరామయ్య ఎప్పుడూ అనుకో లేదు. అయినా- ఏమో, జయ అదృష్టం బాగుండి దానికి ఏదో ఆధరువు లభించ

గూడదా? అయినా ఇవన్నీ తను - జయకు పెళ్లి చేయలేనప్పటి మాటలు! ముందు తను, కూతురకు పెళ్లి చేయలేనని ఋజువు చేసుకోవాలి గదా!

2

వస్తుతః సుందరం మాంచి జ్ఞాపక శక్తిగలవాడు. ఈ విషయంలో అతనితో పోటీ చేయగల వాళ్ళు, ఆ కాలేజీలో లేర నడం అతిశయోక్తి కావచ్చు. కానీ ఉన్న బహుకొద్ది మందిలో అతను ప్రథముడేనూ! ఇతర విద్యార్థులు గంటలాది వల్లించినా రాని పాఠ్య భాగాలు, సుందరం అట్టే శ్రమ లేకుండా అప్పచెప్ప గలడు. తనకు వ్యక్తత తెలిసి నప్పటినుండీ తనకు జరిగిన అన్ని అనుభవాలను అతను పొల్లు పోకుండా చెప్పగలడు. చదివిన పుస్తకాల్లోంచి వాక్యాలకు వాక్యాలు వల్లించ గలడు. చూసిన ప్రతి సినిమాను గురించీ, అందులోని ప్రతి చిన్న సన్నివేశాన్ని గురించీ, విడమరిచి చెప్పగలడు. ఇతని జ్ఞాపక శక్తికి మెచ్చి, అధ్యాపకులు ఇతన్ని అభినందించిన సందర్భాలు, బహుమతు లిచ్చిన సందర్భాలు ఉన్నాయి. ఈ విషయంలో విద్యార్థు లితన్ని గురించి అగుబ్బుగా చెప్పుకోవడం కూడా కద్దు.

నిజమేగానీ, సుందరం జ్ఞాపకం పెట్టుకోలేని విషయాలు గూడా కొన్ని ఉన్నాయి. అతని అభిమానులు ఈ విషయం నిజ మని విశ్వసించరు. ఇదేదో కిట్టనివాళ్ళు వేసిన అభాండ మంటారు. వారిని తప్పు పట్టవలసిన అవసరం లేదు. ఎందుకంటే, మానవు డెప్పుడూ తను అమితంగా అభిమానిస్తున్న వ్యక్తిలో, సంఘంలో, లేక సాహిత్య స్వరూపంలో లోపం ఉన్నదంటే అంగీకరించడు. అది లోపం గాదనీ, లోపంలాగా కనిపిస్తున్న నిజమేననీ అంటాడు.

పై పెచ్చు, అదంతా నీ మనస్సులోనే ఉన్నదనీ, నీ మనస్సే నీకు అటువంటి 'భ్రమ' ను కలిగిస్తున్నదనీ అంటాడు. ఈ రకం వారితో వాదించి లాభం లేదు. ప్రపంచంలో మంచి చెడుగుల కంతటికీ కారణం, నీ మనస్సేనంటే, ప్రతి దుర్మార్గాన్ని సమర్థించవలసి వస్తుంది. ప్రతి అధర్మము, అన్యాయము ఆదరణీయంకావలసి వస్తుంది. అప్పుడు నిమ్నోన్నతాలు, ఉచ్ఛనీచాలు ఉండవు. రాత్రినిచూసి, ఇది రాత్రి కాదనీ, రాత్రి అని నీ మనస్సే నిన్ను భ్రమ పెడుతున్నదనీ, అంతేగాని ఇక్కడ నిజంగా రాత్రి లేనేలేదనీ అంటాడు. నిజమేనేమో మరి! ఇది తత్త్వ వేత్తలు పరిష్కరించవలసిన సమస్య.

ఎవరెంత కాదన్నా, ఈ విషయంలో మట్టుకు సుందరం జ్ఞాపక 'శక్తి' ఎంత మాత్రం పనిచెయ్య లేదు. చేసి ఉన్నట్లయితే, జయకూ తనకూ ఎప్పుడు పరిచయం కలిగిందో, ఎలా కలిగిందో, చెప్పగలిగి ఉండేవాడు. ఒకవేళ ఎలా కలిగిందో ఇతరులతో చెప్పడానికి సుందరానికి కొన్ని అభ్యంతరా లుండవచ్చు. అలా చెప్పడంవల్ల ఏవో ఇబ్బందు లున్నాయి గనుక, చెప్పలేదని సరి పెట్టుకోవచ్చు. అయితే తనకు తను చెప్పుకోడానికి ఏ అభ్యంతరాలూ, ఇబ్బందులూ ఉండ నవసరం లేదు. అయినా సుందరం చెప్పుకోలేక పోయినాడంటే, అది ఏ విధంగానూ సమర్థనీయం కాదు. కొన్ని సార్లు సరదాగానూ, ఇంకొన్నిసార్లు పట్టుదలతోనూ, సుందరం తనకు తనైనా చెప్పుకోలేక పోయాడు.

ఇదొక ముఖ్య సమస్యగా సుందరం ఎప్పుడూ భావించ లేదు. నిజాని కటువంటిది కానుగూడా కాదు. అంతగా అవసరమొస్తే జయను అడగొచ్చు. అవిడ ఎటుగూడీ చెబుతుంది. ఇప్పుడున్న ఉధృత దశలో, జయ ఇదే గాదు; ఏపనైనా చేస్తుంది. ఏ

సాహానికైనా సిద్ధపడుతుంది. ఎందుకంటే జయ మనస్ఫూర్తిగా సుందరాన్ని ప్రేమించింది. ఇలా ప్రేమించడానికి గల కారణాలు ఆమెవద్ద సిద్ధంగా ఉన్నాయి. ఒకటేమి టంటే సుందరం మాంచి తెలివిగలవాడు. టెక్కు లేదు. గీర్వాణం లేదు. మీదు మిక్కిలి ఆడవాళ్ళంటే గౌరవభావ మున్నది. స్త్రీలను ఉద్ధరించాలనీ, ఏవో హక్కు లివ్వాలనీ, పురుషుల్తో సమాన ఫాయిదాలో వారూ ఉండేందుకు అవకాశ మివ్వాలనీ, ఆస్థిపాస్తుల్లోగావును - మగవారితోబాటు భాగస్వామ్యం ఉండాలనీ, కాలేజీ సమావేశాల్లో అనడం తనకు తెలుసు. ఈ విషయాలమీద అతను పత్రికల్లో వ్రాసిన వ్యాసాలుగూడా చదివింది. అవి చదువుతుంటే సుందరం మానవమాత్రుడుగా జయకు కనిపించ లేదు. దిక్కుమాలిందీ; అవిడకు నమ్మకం లేదుగాని, ఉంటే సుందరాన్ని దేవతుల్యుడనే అనేది. అన్నింటికంటే ఆమె నాకర్షించిన సుగుణం ఇదేనూ! వేలాది సంవత్సరాల నుండీ, దారుణంగా, అమానుషంగా అణచి వేయబడిన వర్గానికి ప్రతినిధి జయ. దిక్కుతోచక, అల్లాడి పోతున్న తరుణంలో, కొత్త గొంతుకతో అభయ ప్రదానం చేశాడు సుందరం. కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా, ఆమె మనస్సును సుందరానికి అర్పితం చేసింది. ఇందులో జయను తప్పుపట్టడానికి అవకాశం లేదు. దాహంతో గిలగిల్లాడుతూ, దిక్కుతోచక అల్లాడి పోతున్నప్పుడు, 'అదుగో! అక్కడ విశ్రాంతిశాల ఉంది. రండి. విశ్రమించం' డంటూ అహ్వానించిన వ్యక్తికి కృతజ్ఞత చెప్పక పోతే నువ్వేం మనిషివి?

అయితే ఈ కృతజ్ఞతను స్వీకరించేందుకు సుందరాని కెన్నో అభ్యంతరా లున్నాయి. నిజమే! జయ లక్షణంగా ఉంటుంది. అవిడ కేలోపమూ లేదు. భగవంతుడింత అందమిచ్చాడు. ఇన్ని

తెలివితేట లిచ్చాడు. వారి వంశంగూడా, ఎక్కడా మచ్చ లేనిది. అదీగాక ఆవిడ తనను ప్రేమిస్తున్నది. ఇంతకంటే-నిజంగా తను కోరవలసింది గూడా ఉండదు. ఇటువంటిది లభించాలన్నా, పూర్వజన్మ సుకృతం చాలా ఉండాలి. అయినా తను జయను ప్రేమించ లేడు. ప్రేమించినా పెళ్లిచేసుకో లేడు. ఏవో బులి బుచ్చికం కబుర్లు చెప్పి, అవిణ్ణి అన్యాయం చెయ్యడానికి తన మనస్సు అంగీకరించదు. చాలామంది వెధవ లనుకొంటున్నట్లు తమ మధ్య మరొక సంబంధం ఏదీలేదు. ఆ మరొక సంబంధం కలిగించుకోవడం కష్టమనీకాదు, ఆ అవకాశాలు లేకా కాదు. తనకే ఇష్టం లేదు. ఈ ఏణ్ణర్థం పరిచయంలో, తను ఏ నిమిషాన ఓ అడుగు ముందుకేసినా, జయ తన కౌగిలిలోకి వస్తుంది. అలా రావడానికి ఆమెగూడా సిద్ధంగా ఉన్నట్టు తనకు తెలుసు. అయినా తను 'ముందడుగు' వెయ్యనూ లేదు, జయను కౌగిలించుకోనూ లేదు. కావాలనే తనాపనికి దూరంగా ఉన్నాడు. అంతేగానీ, చలపతి రావన్నట్లు పిరికితనంతో కానే కాదు.

అంత మాత్రాన జయపట్ల తనకు సుహృద్భావం లేదను కోవడం, ఏ మంత వివేక మనిపించు కొంటుంది? నిజమే! అవిణ్ణి తను భార్యగా చేసుకో దలిచినట్లయితే, కాలుజారినా తప్పు లేదు. తనకా ఉద్దేశం ఎంత మాత్రం లేదే! ఉన్నదని జయ అనుకొం టున్నది. పిచ్చి పిల్ల! ఈ భ్రమతో ఆవిడ గాలిమేడలు కట్టిం దన్నా ఆశ్చర్యం లేదు. ఎప్పుడో ఒకప్పుడా మేడలు విధిగా కూలి పోతాయి. ఆ శిథిలాల వైపు దిగ్భ్రమతో చూసే జయను ఊహించు కొంటుంటే, మనస్సు వికావికలయి పోతున్నది. ఆ క్షణాన జయ ఆత్మ హత్యకు పాల్పడ్డా పాల్పడవచ్చు. అయినా అది తన తప్పు కాదు. తను సాధ్యమైనంత వరకూ దూరంగా జరగాలన

ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఆ ప్రయత్నాలను అవిడే స్వయంగా పడగొడుతున్నది. తను దూరమైన కొందికీ, రెట్టింపు శక్తితో తన సమీపాని కొస్తున్నది. కనీసం రావాలని యత్నిస్తున్నది. అవిడ చేస్తున్న ఈ కర్మకాండకు తనా బాధ్యుడు?

ఈ విషయమై, గట్టిగా చెబుదామని తను రెండు మూడు సార్లు ప్రయత్నం చేశాడు. పసిగట్టిన దానిలా, జయ తనకా అవకాశ మివ్వ లేదు. అవిడ ధోరణి చూస్తుంటే, తను ఏదో ఓ క్షణాన జారిపోక తప్పదనీ, అలా జారిపోకుండా తను జాగ్రత్తగా వ్యవహరించాలనీ అనుకొంటున్నట్లుంటుంది. నిజంగా అటువంటి అభిప్రాయం జయకు లేకపోవచ్చు; కానీ తన అంతరాత్మ సుందరాని కిదే చెబుతున్నది.

ఎంత పిచ్చిది గాకపోతే, తన సమాధానమేమిటో తెలుసుకోకుండానే, తన పెళ్ళి—దాదాపు జరిగిపోయినట్లు—అందరితోనూ కాకపోవచ్చు-స్నేహితురాండ్రకే కావచ్చు-ఇప్పటికే వాడవాడలా ప్రసారం చేసి వేసింది. రేపు తను కాదని రెఫ్యూజ్ చేసినప్పుడు, జయ గతేం కావాలో అదే అవుతుంది.

కనీసం ఈ విషయమైనా అవిడెందుకు ఆలోచించదా అని? తన మీద అటువంటి మూఢనమ్మకం ఎందుకు కలిగించుకోవాలి? ఏమో! లోపం తనదే కావచ్చు. అనుమానించ దగిందేమీ తనలో జయకు కనిపించక పోవచ్చు. ఇదే నిజమయితే ఇందునా తన దోషం లేదు. జయ ఒక రకమైన అంధురాలు కావాలి. కాకపోతే తనలో, అటువంటి 'వాసన' గోచరించకుండా ఉండదు. ఇప్పటికే చాలా ముదిరి పోయింది. తను, ఎప్పుడో జాగ్రత్త పడవలసింది...! అది జయ చేస్తుందని ఇంతకాలం తను ఆశించాడు. అవిడాప్రయత్నంలో లేనట్టు తేలింది. కనీసం తనన్నా మేలుకోవాలి.

3

స్సుందరం చెప్పిన మాటలన్నీ విన్న తరువాత జయ మూర్ఛపోయినంత పనిచేసింది. ముందు కళ్ళవెంట నీరు పెట్టు కొంది. తరువాత, ఆ పనిచేసే ఓపిక గూడా లేక మానేసింది.

"ఈ మాట ఎప్పుడో చెప్పి ఉండవలసింది సుందరం! ఇంతకాలం ఊరుకొని, ఇప్పుడు నన్నిలా అన్యాయం చెయ్యడం భావ్యం గాదు" అన్నది జయ.

సుందరానికి నిజంగా నవ్వొచ్చింది. నవ్వితే మరీ ఏడిచి పొతుందనే మానివేశాడు.

"అది కాదమ్మా!" అన్నాడు సుందరం. "ఉద్రేకంలో ఉండి నువ్వు ఆలోచించడం మానేస్తున్నావు. ఇంతకాలం ఉండి, ఇప్పుడిలా మారడం—నిజం చెబుతున్నాను జయా! నా తప్పు కాదు. పరిచయంగా—"

"మనిద్దరి మధ్యా ఉన్నది పరిచయమేనా?" అన్నది జయ, మధ్యలో అందుకొని.

"కాదు" అన్నాడు సుందరం. "ప్రగాఢ స్నేహమే నను కొందాం. అంత మాత్రాన పెళ్ళాడెయ్యాలని ఎక్కడా లేదు. మనం ఇంకెంత కాలమైనా ఇలాగే ఉండవచ్చు. నా కభ్యం తరం లేదు."

"అంటే?"

"ఏదో నాతో వాగించాలని కాకపోతే, ఇందులో నీ కర్థం కాని దేమున్నదమ్మా? అప్పటికీ ఇప్పటికీ, మనది స్నేహమే నను కొంటున్నా నేను. నువ్వూ అలాగే అనుకోవాలని నా అభిమతం. కానీ కథ అలా జరగడం లేదు. దానికి నువ్వు 'ప్రేమ' అని కొత్త

పేరు పెట్టావు. ఏదో పెళ్ళీ, గిళ్ళీ అంటున్నావు...అఁహ...నన్ను చెప్పనివ్వు! అవే నాకు గిట్టవు. అదీగాక—" అని ఆగిపోయాడు సుందరం.

కొన్ని నిమిషాలపాటు జయ మాట్లాడ లేదు. సర్వస్వం ఊడ్చుకు పోయిన దానిలా దిగాలుపడి కూచుంది.

"నేను ఎంతో ఆశించాను. ఎన్నో కలలు కన్నాను..." అని గొణిగింది జయ.

"నామట్టుకు నాకూ ఎన్నో ఆశలున్నాయి. అవన్నీ ఎక్కడ తీరుతాయి జయా! అనుకొన్నవి అనుకొన్నట్లు జరిగితే, నా చిన్న ప్పుడు ఈ లోకానికే రాజును కావాలని ఉబలాట పడ్డాను. ఏమ యిం దంటావ్? ఏమీ కాలేదు."

"అదీ ఇదీ ఒకటి కాదు సుందరం!" అన్నది జయ. "అది విధి చేతిలో ఉన్నది. ఇది మనచేతిలో ఉన్నది. కదూ?"

"అబ్బే!" అని చప్పరించేశాడు సుందరం "మన కసాధ్య మయినవి విధి చేతిలోనూ, సాధ్యమైనవి మన చేతిలోనూ, ఉన్న య్యను కోవడమంటే, ఆ విధిగాడి ఉనికి మనకే సందేహాస్పదమని చెప్పుకోవలసి ఉంటుంది. అయినా నువ్వంటున్నట్లు—ఇది నా చేతిలో గూడా లేదు."

"మీవాళ్ళు—ఒప్పుకో రంటావు. అంతేనా సుందరం?"

"ఎంతమాత్రం కాదు." అన్నాడు సుందరం. "నువ్వేదో చవకబారు కథలు చదివి ఇలా మాట్లాడుతున్నావన్న అనుమానం నాకు వేస్తోంది. నాయకీ, నాయకుల మధ్య, నిజంగా, తీవ్రమైన ప్రణయమే ఉంటే, అమ్మా నాన్నలు అడ్డొచ్చినా, అడ్డిపోయేదేమీ ఉండదని ఆ కథకులకు తెలీదు. అంచేత, వాళ్ళిద్దరిదీ, పవి త్రము, నిర్మలము, అయిన ప్రేమయినట్టూ, పై వాళ్ళొచ్చి నాశనం

చేసినట్టూ వ్రాస్తారు. ఎంత అవివేకం! కథకుడాశిస్తున్న ప్రేమయే ఉంటే, వాళ్ళు, అడ్డుకొన్న వాటిని విధిగా దాటుతారు. అది లేదు...ఇన్నిటికీ నేను చెబుతున్న దేమిటీ? ఆఁ. అదీ, సంగతి జయా! ఇందులో మావాళ్ళ ప్రసక్తేమీ లేదు. ఉండదు...నే నెవర్ని చేసుకొన్నా వాళ్ళ కభ్యంతరం నాస్తి."

"అమ్మయ్య!" అని నిట్టూర్చింది జయ. "మరింకేం?"

"వస్తున్నాను" అంటూ ప్రారంభించాడు సుందరం. "ఉన్న అభ్యంతరమల్లా నాదే! ఒక టేమిటంటే, నాకు ప్రేమలో నమ్మకం లేదు. ఐనా అదంత ముఖ్య విషయం కాదు....వస్తున్నా నుండు...నువ్వంటే నాకు చాలా యిష్టం! అందుకు కారణాలు చాలా ఉన్నాయి. నీ చక్కదనం నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేసింది. కొంత కాలంగా, సన్నిహితంగా, ఉండటం మూలాన్ని, నీ తత్వాన్ని బాగా అర్థం చేసుకో గలిగాను. చదువు కొన్న దానివి గూడాను."

"మరి—అందుకేనా...?"

"ఇశ్శో!" అని సైగచేసి జయ మాటను నొక్కేశాడు సుందరం. "ఇన్ని యోగ్యతలున్న స్త్రీ, అందునా ప్రేమిస్తున్న స్త్రీ; భార్యగా రావడం కన్నా పురుషుడు కోరవలసింది లేనిమాటా నిజమే! అయితే—"

జయ ఆత్రుతగా అతనివేపు చూసింది.

"వీటన్నింటినీ మించింది డబ్బు!...అయ్యో ఎందుకలా ఆశ్చర్య పోతావు జయా!" అన్నాడు సుందరం. "ఇవన్నీ ఉన్నా, డబ్బులేని వాడు ఎందుకూ కొరగాడు. చక్కదనము, చదువు, సుగుణాలు, డబ్బు చేసుకోవు. సౌందర్య సంపత్తి, విద్యా సంపత్తి ఉన్నవాడు, సుఖంగా బ్రతక లేడు. మహా కురూపి, బండరాముడు, అయినా — డబ్బున్నవాడు సుఖపడతాడు. పడుతున్నాడు."

1317

"డబ్బు శాశ్వతమా సుందరం?" అన్నది జయ.

"మరి ఏది శాశ్వతమంటావో చెప్పు చూదాం."

"డబ్బును దొంగలెత్తుకు పోవచ్చు. కాక..."

"ఆ లిస్టంతా చదవకు. ఆ లెఖ్ఖకొస్తే, నీ అందం, చదువు శాశ్వతమా ఏమిటి? స్ఫోటకం పోస్తే, పిచ్చెక్కితే ఇవెందుకూ పనికి రావే?" జయ మాట్లాడ లేదు.

"నువ్వన్నట్లు—మనం పెళ్ళి చేసుకోవటమే జరిగితే—జరగదనుకో; సుఖంగా బ్రతకాలనే గదా! ఆ సుఖం డబ్బుమీదే అధారపడ్డది. కాదనకు. నువ్వూ, నేనూ ఇంత వరకూ సుఖపడి ఎరగం. ఇక ముందు భార్యా భర్తలమై, ఏదో పొడిచేయగల మనుకోవడం కేవలం భ్రమ!"

ఈసారీ జయ మాట్లాడ లేదు.

"మావాళ్ళు—అంటే మేము—చాలా పేదవాళ్లం జయా! ఎంతో ప్రయాసమీద ఈ చదువు చదువుతున్నాను. ఈనాటివరకూ నీకు తెలీదు; కొన్ని రోజులు నేను భోజనం మానేసి కాలేజీ కొస్తున్నాను. నాకు బోలెడంత బలగముంది. మా నాన్న ముదివగ్గయి నాడు. నేనే ఉద్యోగంచేసి వారిని పోషించాలి. కేవలం ఉద్యోగం కోసరమనే నేను చదువుతున్నాను. నా ఇద్దరు తమ్ముళ్ళు, చెల్లెలు ఇంకా చిన్న పిల్లలు. వీరందరి భవిష్యత్తూ నా మీదనే అధారపడి ఉన్నది. కాగా-ఇదంతా మరిచిపోయి నిన్ను పెళ్లాడి కులుకుతూ ఇక్కడ కూచోనా? కూచోడానికయినా నా కభ్యంతరం లేదు. మీ నాన్న ఎన్నివేలు కట్న మివ్వగలడో నువ్వు చెబుతావా? చెప్పలేవు. నా కా సంగతి తెలుసు. నా అర్థిక అవసరాలు తీర్చే 'మామ గారు' నాకు కావాలి, నా భార్య ఎటువంటిదైనా, నే నావిడతో సుఖపడతాను. అవిణ్ణీ సుఖపెట్టటానికి ప్రయత్నిస్తాను...."

జయ చాలాసేపు మాట్లాడ లేదు. చివరికి మెల్లగా తలెత్తి అన్నది :

“ ఇంకోరి కోసం మీరు మీ సుఖాన్ని వదులు కొంటారా ?”

“ ఆఁ ” అన్నాడు సుందరం. “ ఎందుకంటే, వాళ్ళ సుఖం లోనే నాకూ సుఖమున్నది కనుక ; అదీగాక - కన్నతల్లినీ పెంచిన తండ్రినీ, తో బుట్టువులనూ, దయగా చూడలేనివాడు, ఓ స్త్రీని-ఆవిడ భూలోక సుందరే అవుగాక-కలకాలం ఆదరిస్తా డను కోవడం వెర్రితనం. ఇంతమంది రక్తబంధువుల్ని, ఒక్క అడదాని కోసం వదులుకొన్నవాడు, ఇంకో దేనికోసమో, ఈ అడదాన్నీ వదల వచ్చు. అటువంటి త్యాగాన్ని నేనెంతమాత్రం అభినందించ లేను. ఏమో ? లోకంలో మహా రసికులు మహానుభావులూ ఉండవచ్చు. ప్రేమించిన వ్యక్తి కోసం, సర్వస్వాన్నీ, గడ్డిపోచ సమంగా త్యజించనూ వచ్చు. వారెటుగూడీ పుణ్య జీవులే ! వారికి నా వందనాలు. కానీ, నా కటువంటివి గిట్టవు. నా అభిరుచి చౌకబారుదే కావచ్చు, జయా ! మరి నాకున్న దటువంటిదీ!”

జయ నిర్విణ్ణురా లయింది. కొన్ని నిమిషాలపాటు, భూతాన్ని చూసినట్టు సుందరాన్ని చూసింది. ఈ మాటలన్నీ సుందరమే అన్నాడని అమెకు అనిపించ లేదు. సుందరానికి బదులు, తన శత్రువు లెవరో అని ఉండాలి. లేదా సుందరాన్ని ఏ గ్రహమో ఆవేశించి ఉండాలి. కాకపోతే తన సుందరం నోటినుండి ఇటువంటి మాటలా ?

కాలం గడిచి పోతోంది. ఎవ్వరూ మాట్లాడటం లేదు. ఆకాశంమీద అందంగా, సాయంత్రం సాగిల పడ్డది. మబ్బులు బంగారు కాంతితో బరువెక్కి సోమరిగా విచ్చుకొంటున్నాయి. నీడలు రొప్పుకొంటో, అస్తమయ వార్తను తెలిపేందుకు, తూర్పుకు

పరుగులెత్తు తున్నాయి. ఆ సాంధ్య కాంతిలో జయ సౌందర్యం వెల్లి విరిసి పోతున్నది. ముంగురులు నుదురుతో దోబూచులాడు తున్నాయి. నయనాలు అశ్రు తప్తా లయినాయి. పెదవు లదురు తున్నాయి.

సుందరం దీర్ఘంగా నిట్టూర్చాడు.

"లేదు జయా!" అన్నాడు సుందరం "నీ వంటి అంద గత్తెను భార్యగా చేసుకొనే అదృష్టం నాకు లేదు. ఉంటే నాకీ దరిద్రం ఉండేది గాదు. కనీసం మీ నాన్నన్నా ఇంత కలవాడయి ఉండేవాడు...నువ్వేమిటో అనుకొంటున్నావు గానీ, నేనెంత బాధ పడుతున్నానో చెబితే నువ్వు నమ్మవు. అదంతా, తప్పుకొందుకు, నే వేస్తున్న ఎత్తులే నన్న అభిప్రాయం, నీకు విధిగా కలుగు తుంది. అందుకే మానేశాను. నీ పరిస్థితిలో నేనే ఉంటే, తప్ప కుండా అలానే అనుకొంటాను. అయినప్పుడు నిన్నెలా తప్పు పట్ట గలనూ ?"

జయ, రెండుచేతుల్లో ముఖం దాచుకొంది.

"క్షమించు జయా! నేను చాలా అసమర్థుణ్ణి, ఎన్నో రాత్రులు, ఈ విషయమై నేను తీవ్రంగా ఆలోచించాను. నాలో నేనే వాదోపవాదాలు చేసుకొన్నాను. ప్రేమకంటే, అన్నం ముఖ్యం! నాది కేవలం జాంతవికమే కావచ్చు. ఐనా నేను దాన్ని కాదన లేక పోతున్నాను. ముందు నేను బ్రతకాలి. నావాళ్ళు బ్రత కాలి. మన వివాహంవల్ల ఈ రెండు సమస్యలూ పరిష్కారం కావు. కావు సరిగదా చాలా తీవ్రరూపం దాల్చవచ్చు. దరిద్రమంటే ఏమిటో నీకు తెలీదు. నాలుగేసి రోజులు పచ్చి మంచినీళ్ళతో ఉండటం నువ్వెరగవు పదిరూపాయల మందుతో, నీ తమ్ముడు బ్రతికే అవకాశమున్నా, అది తేలేని కారణంతో, నీ తమ్ముడు నీ

ఎదటనే, భయంకరంగా తన్ను కొంటూ ప్రాణాలు వదలటం నువ్వుచూసి ఉండవు. అవన్నీ నే ననుభవించాను. అందుకే నాకు నీ కంటే, డబ్బు ముఖ్య మంటున్నాను. ఇటువంటి యాతనలేమీ లేనివారు, ప్రేమను గురించి గంటలాది వర్ణించవచ్చు. ఇంకేమయినా చేయవచ్చు. నేనలా చేయలేను జయా! ముమ్మాటికీ చేయలేను..."

చివరి మాట అంటున్నప్పుడు, అతని గొంతు పూడిపోయినట్లయింది. అప్రయత్నంగా గోడకు జారగిలబడి, జయ చూడకుండా కళ్ళొత్తుకొన్నాడు.

4

పూర్వ జన్మలో చేసిన పాప పుణ్యాలను బట్టే, ఈ జన్మలో కష్టసుఖాలుంటా యన్నమాట నిజమే అయితే, వసంత - పూర్వ జన్మలో మణుగుల కొద్దీ పుణ్యం చేసి ఉండాలి. కాక పోతే అవిడ పురుషోత్తంగారికి కూతురయి పుట్టటానికి వీల్లేదు. ఈమాట వసంత స్నేహితులు గూడా అనేకసార్లు అన్నారు. కేవలం డబ్బు మాత్రమే ఉన్నట్లయితే, పురుషోత్తంగారి పేరు ఎక్కువమందికి తెలిసి ఉండేది కాదు. దాదాపు పది పదిహేను సంవత్సరాల క్రిందట ఆయన పేరు ఆంధ్రదేశమంతా మోగి పోయింది. అప్పట్లో ఆయనగారి నాటక సమాజ మంటే జనం పడి చచ్చేవారు. బ్రహ్మాండ మైన నటీ నటులతో, బ్రహ్మాండ మైన సెట్టింగులతో బ్రహ్మాండ మైన అర్కెస్ట్రాతో, ఆయనగారు ఆడించిన నాటకాలు, బ్రహ్మాండంగానే ఉన్నాయి. చేస్తున్న ప్లీడరీ వదులుకొని, ఇటువంటి జులాయి పనులు చేస్తున్నందుకు అప్పట్లో కోప్పడిన బంధువులుగూడా, అతని నాటకాలు చూచి,

దిమ్మతిరిగి పోయారు. సినిమాలు వచ్చాయి. వాటి పోటీకి పురుషోత్తంగారు తట్టుకోలేక కంపెనీ ఎత్తేశారు. నిక్షేపంగా ప్లీడరీ ప్రారంభించాడు. రెండు చేతులా ఆర్జిస్తున్నాడు. ఇప్పటికీ, నాటకాలన్నా నటకులన్నా పడిచస్తాడు. ఎంత తుక్కు నాటకానికైనా సరే, ఆయనగారు హాజరు కావలసిందేనూ! అటువంటి వాడి కడుపున పుట్టటమంటే మాటలా మరి ?

ఇటువంటివాడికి కూతురై పుట్టినందుకు, అనేకసార్లు, తనను తనే అభినందించుకొంది వసంత. కాకపోతే-మరొక తండ్రి అయినట్లయితే, ఈ పనికి ఒప్పుకొంటాడా? కాకపోగా, ఇంకా 'కట్టడి' అధికంచేసి ఉండేవాడు. తన తండ్రి అలా కాదే? వెర్రి బాగుల్ది; నాన్న సంగతి సరిగ్గా తనకు తెలీక, భయపడుడూ, భయపడుతూ, అనలేక తనామాట అన్నది. అప్పుడు నాన్న నవ్విన నవ్వు జ్ఞప్తికొస్తుంటే, ఇప్పటికీ ఎంతో 'ఇది'గా ఉంటుంది తనకు. నిజమే! నాన్నను తను సరిగ్గా అర్థం చేసుకో లేదు. చేసుకొన్నట్లయితే, అలా భయపడేదా? నాన్నగూడా తన అభిప్రాయం గ్రహించిన వాడులా, ఓ నవ్వు నవ్వి, 'అలాగే నమ్మా! నీ మాట కాదంటానా?' అన్నాడు. నిజంగా నాన్న ఎంతో మంచివాడు! ఎంతో మాంచివాడు !!

ఇప్పటికే అరువందల తొంభై అరుసార్లు వసంత నాన్నను అభినం దించింది. పనిలో పనిగా-తననూ అభినం దించుకొంది. ఇందుక్కారణాలు వసంత దగ్గర సిద్ధంగా ఉన్నాయి. ఒకటేమిటంటే, సుందరం, అప్పటికే జయతో 'లావాదేవీలు' జరుపుతున్నట్టు తనకు తెలును. వాళ్లిద్దరూ, కొద్దిరోజుల్లో పెళ్ళాడబోతున్న వార్తలుగూడా అ మధ్య వచ్చాయి. అందరితోబాటు తనూ నిజమే ననుకొన్నది. కానీ ఉన్నట్టుండి, రప్పున ఆ వార్తలు పేలి

పోయాయి. ఎందుకా-అని చాలామంది చాలా రకాల కూపీలు తీశారు. వెధవలకు, కారణం తనే నన్న సంగతి స్ఫురించింది గాదు. అవును. నిజంగా తనే కారణం!

సుందరం ఓ కథ రాశాడు. అదో పత్రికలో అచ్చయింది. వసంత చదివింది. నిజంగా అదేమంత మంచి కథ కాదు. కాదని వసంత అభిప్రాయం. కథలో ఒక అబ్బాయీ, అమ్మాయీ ఉంటారు. ఆ అమ్మాయి అబ్బాయిని గాఢంగా ప్రేమిస్తుంది. ఆ ప్రేమలో దోషం లేదు. స్వార్థం లేదు. ఏదో ఓ అవసరం కోసమూ కాదు. ఆ అబ్బాయి రవంత కళోపాసకుడు. స్త్రీల ఉద్ధరింపును గురించి, కొంత బరికాడు. ఈ కారణం వల్లనే, అమ్మాయి, అబ్బాయిని ప్రేమించిం దనటానికి రుజు వెక్కడా కథలో లేదు. అబ్బాయిగూడా అదే పద్ధతిలో ఉన్నట్టయితే చిక్కు ఉండేది గాదు. కానీ కాదు. అతను ఆ అమ్మాయిని ప్రేమిస్తున్నాట్ట. ఆమెగారంటే, ఎంతో ఇష్టమట. కానీ, డబ్బు చిక్కులేవో ఉన్నాయిట. అంచేత 'నిన్ను పెళ్ళాడను ఫో' అన్నాట్ట అబ్బాయి. అమ్మాయి ఏడుస్తూ వెళ్ళిందట. ఇదీ కథ. ఇటువంటి 'చచ్చు కథ'ను వసంత అదివరకు చదవ లేదు. చదివినా బాగున్నదని అనలేదు. కనీసం అనుకో లేదు. న్యాయానికి ఈ కథ గూడా వసంతకు నచ్చలేదు. అలా అని ఎక్కడా వసంత అనలేదు. అనలేదు సరిగదా, బ్రహ్మాండంగా ఉన్నదని అడిగిన వారికీ, అడగని వారికీ చెప్పింది. ఇందుగ్గూడా వసంత దగ్గర కారణం సిద్ధంగానే ఉన్నది. ఏమిటంటే-ఇక్కడ కథ ముఖ్యం కానేకాదు. కథకుడే ముఖ్యం!

తనేదైతే అనుకొన్నదో, అక్షరాలా అదే జరిగినందుకు వసంత చాలా సంతోషించింది. ఆ కథను ఆకాశాని కెత్తెయ్యడంతో, సుందరం మైమరచి పోయినట్టు ఆవిడ గ్రహించింది.

"కానీ నాకో సందేహమండీ?" అన్నది వసంత.

"ఏమిటది?" అన్నాడు సుందరం.

"ఆ కథలో హీరోను గురించి—"

"హీరోను గురించి మీకున్న సందేహ మేమిటి ?"

"నిజంగా అతగాడా అమ్మాయిని ప్రేమిస్తుంటే, ఆ కారణంతో ఆమెను పెళ్ళాట్టం మానతాడంటారా?" అన్నది వసంత.

సుందరం మందహాసం చేశాడు.

"మానవచ్చను కొంటాను."

"అర్థం లేదండీ!" అన్నది వసంత. "నిజమైన ప్రేమ డబ్బు, కులము, మతము చూడదు. కావలిస్తే ఈ పుస్తకాలు చూడండి..." అంటూ వంద పుస్తకాల పేర్లు (?) ఏకరువు పెట్టింది వసంత.

సుందరం నిశితంగా వసంత ముఖం లోకి చూశాడు. కొన్ని క్షణాలు మౌనంగా ఆలోచించాడు. ఫక్కున నవ్వాడు. వసంత బిత్తర పోయింది.

"ఏమీ? నేనన్నదాంట్లో తప్పున్న దంటారా?"అన్నదివసంత.

"అబ్బే!" అన్నాడు సుందరం. "అందుగ్గాదు. ఇది కేవలం కథ. అంటే కథకుని సృష్టి. కథకుని ఇష్ట ప్రకారం పాత్రలు నడుస్తుంటాయి (!) అంతేగానీ లోకంలో అటువంటి వారుంటారని గాదు. అథవా ఉంటే, ఆ బాపతు జనాన్ని నేను ఎంతో అసహ్యించు కొంటాను."

"అసహ్యించు కొంటారా? ఎందు కని?"

"కాకపోతే. అవేం బుద్ధులు వసంతా? అవతలి అమ్మాయి అంత గాఢంగానూ ప్రేమిస్తున్నది గదా? వీడు కాదనటంలో అర్థమేమిటీ? అమ్మా నాన్నా బాధపడతారనా, వీడు చెప్పే కారణం?

వాళ్ళ నుద్ధరించటానికి వీడు పెళ్లిమానేస్తాడా? రేపు-వీడు రైలు క్రింద పడుకొంటేనేగానీ వాళ్ళ ప్రాణం సుఖపడని సందర్భం రావచ్చు. అప్పుడు వీడు రైలుక్రింద పడుకొంటాడా?" అన్నాడు సుందరం.

"ఏమో? మీరే చెప్పాలి" అన్నది వసంత.

"పడుతోడు" అన్నాడు సుందరం. "ఒకవేళ అటువంటి దిక్కుమాలిన పనే గనుక వాడు చేస్తే, వాడికంటే నాప ప్రపంచంలో మరొక డుండ బోడు. ఒకరి సుఖం కోసం మరొకరు బలి కావాలన్న సిద్ధాంతం నాకు బొత్తిగా కిట్టదు వసంతా! అమాటకొస్తే, ఇతని సుఖం కోసం, ఇతగాడి తల్లిదండ్రులే ఎందుకు బలి కాగూడదూ?"

"ఏమో? అదీ మీరే చెప్పాలి" అన్నది వసంత చిరుగా నవ్వి. "అయినప్పుడు అటువంటి పాత్ర నెందుకు సృష్టించా రండీ?"

సుందరం గతుక్కున్నాడు. అంతలో తేరుకొని—"మరేం లేదు. లోకంలో అటువంటి సరుకెక్కడన్నా ఉంటే, వారికి కనువిప్పు కావాలని!"

"రక్షించారు." అన్నది వసంత.

"మీరే అపాయంలో చిక్కుకొన్నారని—?"

వసంత పగలబడి నవ్వింది.

"మీరు అసాధ్యులండీ! నేనేమో అనుకొన్నాను. అవును మరి; కథకులాయె!" అని ఉబ్బేసింది.

సుందరం మాట్లాడ లేదు.

"మా నాన్న అకథ చదివి ఎంతో మెచ్చు కొన్నారు. మిమ్మల్ని చూడాలని ఒకటి రెండుసార్లు ప్రయాణ మయ్యారు గూడాను. పోనీ, వీలుంటే మాయింటి కొకసారి రాకూడదూ?"

"అంతకంటేనా? అలాగే!"

తన పాచిక అత్యద్భుతంగా పారినందుకు, మరొకసారి తనను తనే అభినందించు కొన్నది వసంత.

5

ఇన్నిటికీ సుందరం ఆ ఇంట్లో అడుగు పెట్టిన వేళా విశేషం అటువంటిది! అతన్నీ, అతని కథల్నీ, అమితంగా అభినందించ డమే కాక, అప్పుడప్పుడు, వీలయితే ప్రతిరోజూ; తనను కలుసు కొందుకు అభ్యంతర మేమీలేదు గదా, అన్నాడు పురుషోత్తం. ఎంత మాత్రం లేదన్నాడు సుందరం. అలాగే ప్రతిరోజూ నిరభ్యం తరంగా వచ్చి పోతున్నాడు.

ఒకనాడు వసంతే అడిగింది. "నేను ఒక పని చెబుతాను చేస్తావా సుందరం?"

ఆవిడ సుందరానికి 'గారు' తగిలించటం మానేసి మూడు నెల లయింది.

"అఁ. చేస్తాను"

"తప్పకుండా చేస్తావా?"

"ఆహా! నిప్పుల్లో దూకమన్నా దూకుతాను." అన్నాడు సుందరం నవ్వి.

"అంతదాకా అక్కర్లేదు. నీ బెడ్డింగూ పుస్తకాలూ ఇక్కడికే తెచ్చుకో. ఆ గది ఖాళీ చేసెయ్యి." అన్నది వసంత.

"అమ్మయ్యో! అంతపనే!" అని భయం నటించాడు సుందరం.

"నిప్పుల్లో దూకే త్యాగజీవివి, నీకిదో లెఖ్ఖ సుందరం?"

"చచ్చాను" అన్నాడు సుందరం.

"ఫర్వాలేదు. తిరిగి నిన్ను బ్రతికిస్తాను గానీ, ఆ గది కాళీ చెయ్యి. నాన్నతో ఇందాకనే చెప్పాను. 'అంతకంటే ఇంకేం కావాలమ్మా' అన్నాడు నాన్న"

"ఇలా దయ తలిచారేం?"

"మరేం లేదు. చదువులో నాక్కొంచెం తోడుగా ఉంటావని!.. ఏమి టాలోచిస్తున్నావు సుందరం?"

"రావటానికి నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు గానీ, ఆ తోడుగా ఉండటం, చదువుతోటే అగిపో దేమోనని భయంగా ఉన్నది!"

"సిల్లీ ఫెలో! త్వరగా వెళ్లిరా! హిచ్ కాక్ పిక్చర్ ఈ రోజే రిలీజయింది. ఫస్ట్ షో కని సీట్స్ రిజర్వు చేయించాను..."

సుందరం అన్నంతపనీ జరగటానికి ఎక్కువ కాలం పట్ట లేదు. నిజంగా అతగాడి 'తోడు' చదువుతోటే అగ లేదు. అతి విశాలంగా విస్తరిల్లింది. ఆ విస్తీర్ణాన్ని చూస్తుంటే, ఒక్కొ సారి సుందరానికి ఆశ్చర్య మేసేది. తనీఇంట్లోకి-అంటే, వసంత గారింట్లో కొచ్చి నాల్గు నెలలయినా కాలేదు. ఈ నాల్గు నెలల కాలంలో తన కెన్నో నూత నానుభవాలు కలిగాయి. సాధారణ జీవితంలో, ఎప్పుడూ అటువంటి అనుభవాలు జరిగేందుకు అస్కారం ఉండదు. ఎందుకంటే అటు వంటివి జరగటానికి, పురుషోత్తంగారి కుటుంబాల వంటివే కావాలి. కేవలం డబ్బుగానీ, కేవలం విద్యగాని, ఉన్నా లాభం లేదు. డబ్బుకు డబ్బూ, తగు మాత్రం విద్యా, కించిత్సంస్కా రము; ఆ అనుభవాలకు బీజ మాత్రాలు! ఇందువల్ల తన సం స్కారం పెరిగిందా, తరిగిందా అన్న ఆలోచన సుందరానికి రానే లేదు. ఐనా తప్పు లేదు! సుందరం తనను సంస్కరించుకొందా మన్న సదభిప్రాయంతో ఈ కొంపలో కాలు పెట్ట లేదు. వసంత

మనస్ఫూర్తిగా – అవును మనస్ఫూర్తిగా అనే – తను ప్రేమించిం దని అనుకొంటున్నాడు; ఆహ్వానించింది. తను కాదన లేదు.

"ఎందుకు కాదన కూడదూ?"

ఈ ప్రశ్న తనకు తనే వేసుకొన్నాడు. ఎన్నో సమాధానాలు చెప్పుకొన్నాడు. అదేమి గ్రహచారమోగానీ, ఒక్కటీ అతని అంతరాత్మకు నచ్చ లేదు. నచ్చ చెప్పుకొందామని - పాపం - ఆత్మ సాక్షిగా ప్రయత్నం చేశాడు సుందరం. కానీ అది విని చావందే అతనేం చేయగలడూ?

వసంత భువనమోహిని కాకపోవచ్చుగానీ, కురూపిగూడా కాదు. ఆమెపాటి అందంగూడా లేనివారితో కాపరాలు చేసే వాళ్లు చేస్తుండగా తను చెయ్యడానికేమీ? చదువు సంగతా? తనకా విషయంలో ఎప్పుతూ అభ్యంతరం లేదు. ఐనా వసంత చదువుకొన్నది గూడానూ. అదీగాక అవిడ వెనక ల కారాలు మూలుగు తున్నాయి. డబ్బు చెయ్యలేని పనే ముంది గనక ? డబ్బు - కురూపులకు అందాన్నిస్తుంది. పశువులకు పాండిత్య మిస్తుంది. జడులకు కవిత్వాన్నీ కళనూ ఇస్తుంది. తనా సంగతి అనుభవం మీద తేల్చుకొన్నాడు.

ఇందులో తను వసంతను గానీ, పురుషోత్తం గారినిగానీ, పైకెత్తిం దేమీ లేదు. తను పనిబడి వారివెంట వేళ్లాడిందీ లేదు, ప్రాథేయ పడిందీ లేదు. ఒక రకంగా వాళ్లే తన వెంటపడ్డారు. ఇందులో వారికేదో స్వార్థం ఉండే ఉండవచ్చు. ఒక కళాకా రుణ్ని మొగుణ్నిగా తెచ్చుకొన్నానన్న సంతృప్తి వసంతకూ, తన అల్లుడు కథకుడని నలుగురితో చెప్పుకొనే అవకాశం ముసలాయ నకు లభిస్తే లభించవొచ్చుగాక ! అందువల్ల తనకొచ్చే నష్టమేమీ లేదు. లేకపోగా తన తీరని సమస్యలెన్నో, సులువుగా తీరి

పోతాయి. వసంత కిటువంటి అభిరుచి ఉండడం ఎంతో మేల యింది. లేకపోతే తనకీ యింట్లో ప్రవేశం లభించనా?

వసంతను పెళ్ళాడ్డం అన్ని విధాలా ఉత్తమ కార్యంగా తోచింది, సుందరానికి. వసంత గూడా ఈ పెళ్లి ఎప్పు డెప్పుడా అని 'తహతహ'లాడి పోతున్నది. న్యాయానికి తనే జాప్యం చేస్తున్నాడు. కారణ మేమిటో చెప్పమని వసంత సాగదీసి అడుగు తుంటే, జవాబు చెప్పేందుకు గింజుకోవలసి వస్తున్నది. నిజమే! జాప్యానికి కారణం తనేమని చెబుతాడు? ఏమున్న దని చెబుతాడు?

ఏదో భయంతో వసంత ఊరిఖే ఇదవుతున్నదిగానీ, పెళ్ళికిప్పు డేమీ తొందర లేదు. ఈ పెళ్ళి, తన కార్య కలాపాల కేవిధం గానూ, దోహదకారి కాదు. రేపు పెళ్లాడి ఇంతకన్న ఊడబొడి చేదీ లేదు. ఆ ఘన కార్య మేదో ఇప్పుడే చెయ్యడానికి అభ్యంత రాలూ లేవు. అథవా ఉన్నట్లయితే, తమను ఏకాంతంగా చూసి నప్పుడే, ముసలాయన కేక లేసి ఉండవలసింది. అనాడే అ క్షణానే, తనకు ఉద్వాసన జరగ వలసింది. అటువంటి దేమీ లేదు అసలేమీ జరగనట్లే ముసలాయన వెళ్ళిపోయాడు. అది - అతగాడి 'సంస్కారానికి' చిహ్నమని తను సరిపెట్టుకొన్నాడు. కాని, ఎంత సంస్కారమైనా, అటువంటి దృశ్యాన్ని చూసి మిన్న కుండట మంటే—దాన్ని సంస్కారమని సరిపెట్టుకోవటం సాధ్యమా?

అప్పటికీ తను భయపడుతూనే ఉన్నాడు. ఏదో కారణం చెప్పి, తప్పుకోవాలనే చూశాడు. వసంత, ఇవేమీ గ్రహించే స్థితిలో లేదు. దాదాపు తన పురుషత్వాన్ని సవాలు చేస్తున్న పద్ధతిలో ప్రవర్తించింది. తను నిస్సహాయుడు. జితేంద్రి

ముడు కాడు. ఉప్పు, కారం, తినే మామూలు మానవుడు. ఆ ఒంటరి తనం, ఎదుట, యౌవనంతో పొంగు లెగసిపోతున్న వసంత, సాంధ్య కాంతి, తనను పిచ్చివాణ్ణి చేశాయి. నిరాలోచనగా తను వసంతను కౌగలించు కొన్నాడు. నరాలు తిమ్మిరెక్కాయి. రక్తం, నాళాలు బ్రద్దలు చేసుకు బైటికి రావాలని ప్రయత్నించింది. వసంత, ఇందుకోసరమే ఎదురు చూస్తున్నట్లు రెండు చేతులు అతని మెడకు చుట్టి దగ్గరకు తీసుకొంది. వెచ్చగా వెదుక్కొంటున్న తన పెదవులకు పెదవు లందించింది. అంతవరకే తనకు తెలుసు...

నాన్న చూశాడని వసంత చెప్పిందాకా, చూడగల అవకాశముంటుందన్న ఆలోచనే తనకు రాలేదు. ఆ రోజల్లా, భయం భయంగానే తిరిగాడు. ఆయన ఎదట పడటానికి చిన్నతనమేసింది. సాయంత్రం, నవ్వుతూ పురుషోత్తం పలకరించిందాకా, తన ప్రాణం ప్రాణంలో లేదు. ఏమో? ఎవరు చెప్పగలరు?

ఆ రోజునుండే వసంత తన పడకను గూడా సుందరం గదిలోకి మార్చుకొంది. ఇదో అనవసరమైన పని. ఎంతో శ్రమ పడి పడక తెచ్చుకొన్నదేగానీ, దాన్ని ఉపయోగించ వలసిన అవసరం వసంతకు ఒక్కనాడూ కలగ లేదు.

6

ఒక్కో యంత్ర పరిశ్రమ తల ఎత్తి, ఒక్కో రకమైన మనుష్యుల్ని సృష్టిస్తుంది. విచిత్రమైన పరిణామాలను సమాజంలో ప్రవేశ పెడుతుంది. ప్రెస్సు వచ్చిందాకా కంపోజిటర్లు లేరు. టెలిఫోను వచ్చిందాకా, ఫోన్ ఆపరేటర్లు లేరు.

సినిమా రాకపోతే సిద్దయ్య, సిద్దయ్యగానే ఉండేవాడు. అతగాడికి ఇప్పుడున్న 'బిజీ' అసలుండేదీ గాదు. సినిమా వచ్చింది. సిద్దయ్య శాస్త్రి సుధాకర్ అయినాడు. సిద్దయ్య పేరుతో నెట్టుకు రాలేనని వాడేనాడో గ్రహించాడు. ఓ శుభ ముహూర్తాన పేరు మార్చుకొన్నాడు. సినిమా పరిశ్రమ ఎటువంటి వారినయినా భరిస్తుంది. అందులో ఎటువంటి వారైనా షైన్ కావచ్చు. ఏమీ తెలీని వాడు ఫిల్మును డైరెక్టు చేస్తాడు. పట్టుమని శుద్ధంగా పది వాక్యాలు వ్రాయలేని వాడు ఫిల్మ్ కథ వ్రాస్తాడు. అందరూ అటువంటి వారనీకాదు, యీ రెండో బాపతు జనం లేరనీకాదు. ఉన్నారనడానికి పెద్ద ఉదాహరణ, సుధాకర్.

నిజంగా 'చంపకం' సినిమా గేట్లో, అడుగు పెట్టక ముందు, సుధాకర్‌కు సినిమా ఆలోచనే లేదు. చంపకం ధర్మమా అంటూ, వాడికిప్పుడు అన్నీ కొట్టిన పిండి. కథ అల్లడము లగాయతు, ఎడిటింగ్ వరకూ అన్ని పనులూ చెయ్యగలడు. చంపకం హీరోయిన్‌గా వేసిన రెండు మూడు సినిమాలకు, వాడే వేవో చేశాడట. అయినా నిర్మాతలు వాడి పేరు సెల్యూలాయిడ్‌లో ఎక్కించ లేదు. ఎందుకని అడిగితే, వాడు చేసిందేమీ లేదని తేల్చేశారు. ఏదో చంపకం, ఒకటికి పది సార్లు గీమారింది గనక, ఊరికే డబ్బివ్వడం ఇష్టం లేదు గనక, ఏవో నాలుగు అడ్డాల పనులు చేయించుకుని ఇంత ముట్ట చెప్పారుట. ఈ మాటలన్న వారి మీద సుధాకర్ విరుచుకు పడ్డాడు. తనకూ, వారికీ కిట్టక ఇటువంటి అభాండాలు వేస్తున్నా రన్నాడు. తనకు కీర్తి వచ్చిపోతుం దేమోనని ఏడ్చిపోతున్నా రన్నాడు. అటువంటి దగుల్బాజీల చిత్రాల్లో యాక్ట్ చెయ్యవద్దని చంపకాన్ని ఆజ్ఞాపించాడు. చంపకం మునుపటిలాగా, తన ఆజ్ఞల్ని పాలిస్తుందనే సుధా

కర్ భ్రమించాడు. ఆ భ్రమ విచ్చిపోవటానికి ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు. సుధాకర్ మాటలు విని, తన భవిష్యత్తు చేతులారా ధ్వంసం చేసుకొనేటంత పిచ్చిదికాదు చంపకం. ఆవిడకు ఉద్రేకాలున్నమాట నిజమే గానీ, ఆలోచనలు గూడా ఉన్నాయి. సుధాకర్‌కు ఆలోచనలు మాత్రమే లేవు.

అంత వరకూ చంపకాన్ని అంటిపెట్టుకొన్న ఇతగాడు, ఒక్కసారి ఊడిపడ్డాడు. తనలాంటి వాళ్లను పదిమందిని పోగు చేశాడు. సినిమా కంపెనీ పెట్టాడు. పేపర్లలో ప్రకటనలు వేయించాడు. షేర్లకోసం దండయాత్ర ప్రారంభించాడు. వాడి కన్నా అధములు, వాడి కంపెనీలో షేర్లు కొన్నారు. 'ఇదిగో ఫిలిం' అన్నాడు. 'అదిగో షూటింగ్' అన్నాడు. 'తేదీకై నిరీక్షింపుడు' కాగితాలు అచ్చయి చాలా కాలమైంది. ఇంకా చిత్రం విడుదల కాలేదు. అడిగిన ప్రతి వాడికీ పాతిక గజాల ఫిలిం చూపెట్టి నోరు మూయించాడు. వాడి ప్రతిభ అటువంటిది!

డబ్బు కోసం నానా గడ్డి కరుస్తున్న రోజుల్లో, ఓ బట్టతల మనిషి పాండీబజారులో కనబడ్డాడు. ఆ ముఖం ఎక్కడో చూసినట్టు సుధాకర్‌కు అనుమానం వేసింది. అయన్నే అడిగాడు.

"నా పేరు పురుషోత్తం" అన్నాడాయన.

ఆ ఒక్క ముక్కే ఆయన అన్నాడు. ఆ తరువాత అన్ని గంటలూ సుధాకర్ మాట్లాడాడు. వాడు సినిమాను గురించీ, అది గుమ్మరించే లక్షల్ని గురించీ మాట్లాడుతుంటే, పురుషోత్తం నివ్వెర పోయాడు.

"చూశారూ! సినిమా అంటే, మన పెద్దలన్నట్టు కామధేనువు. అది అడిగినంత డబ్బూ ఇస్తుంది... అణావేసి రూపాయ లాభం పిండుకోవచ్చు. ఈ పర్సెంటేజీ ఇంకే బిజినెస్‌లోనూ

లేదు. చేతగాని వెధవలు ఒక్క చిత్రానికి ఐదారు లక్షలు కావాలంటారు. నేను లక్షంబాతికా, ఆ మాటకొస్తే, అర లక్షతో సినిమా తీసి చూపెడతాను. కిటుకు మరేమీ లేదండీ! సాధ్యమయినంతవరకూ, దుబారా తగ్గించుకోవడం అవసరం. అంటే, మాట వరసకు; కవిగా డున్నాడనుకోండి. వాడికి ఐదారు వేలు కావాలి. అది శుద్ధ దండగ. మనమే కథ రాసుకుని, రెండొందలిస్తే ఏ గొప్ప కవిగారైనా నోరెత్తకుండా పేరు టైటిల్ కిస్తాడు. ఇదొక అదా. యాక్టర్సుకి బోలెడంత డబ్బివ్వడం ఫూలిష్‌నెస్. పిక్చర్ మొత్తానికి ఐదు వేలల్లో చచ్చేట్టు పనిచేసేవాళ్ళు అర డజను మంది దాకా ఆంధ్ర నుండి కొట్టుకు రావచ్చు. స్టూడియోలు నిక్షేపంగా అరువేస్తాయి. సగం వరకూ ఫిలిం తయారయిం దంటే డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ ఈగల్లా ముసురుతారు. నిజం చెబుతున్నాను పురుషోత్తంగారూ! మన పెట్టుబడిపోను ప్రతి పిక్చరుకూ, అధమం లక్ష రూపాయలు లాభం చూసుకొని, అప్పుడే మనం అమ్ముకో వచ్చు. అలా అమ్మి బాగుపడ్డ కంపెనీలు మద్రాసులో బొచ్చెడున్నాయి. మనవాళ్ళు ఊరికే దడిచి ఛస్తారుగానీ, ఇంతకరంటే లాభా లిచ్చే వ్యాపారం ఏమున్నదండీ!"

ఏమున్నదో పురుషోత్తం చెప్పలేక పోయినాడు. సుధాకర్ మాట విన్న తరువాత, ఆయనగారి నోరు అర్చుకు పోయింది. అన్ని విషయాలూ సాకల్యంగా మాట్లాడటం కోసరం సుధాకర్‌ను తనతో రమ్మన్నాడు. నా షూటింగ్స్ దెబ్బతింటాయో-అని కాసేపు గోల పెట్టాడు. రావడానికి వీలుపడదన్నాడు. చివరికి చప్పుగా అంగీకరించాడు సుధాకర్.

ఇద్దరూ కలసి ఆ రాత్రే బండెక్కారు.

నెల రోజులు దాటినా సుధాకర్ తన షూటింగుల మాట ఎత్తలేదు. పురుషోత్తంగారు గూడా ఆ ప్రసక్తి తీసుకు రాలేదు. ఉన్నట్టుండి ఒకనాడు తన కంపెనీకి రాజీనామా ఉత్తరం వ్రాశానన్నాడు సుధాకర్. మంచిపని చేశావని అభినందించాడు పురుషోత్తం.

ఆయనగారు ఎంతో ఆలోచించిగాని, సుధాకర్‌చేత రాజీనామా లేఖ వ్రాయించ లేదు. ఇతగాడికి, ఇంకా, ఆ కంపెనీతో సంబంధ ముండటంవల్ల, అనేక చిక్కులున్నాయని అతని ప్లీడరు బుర్ర పసిగట్టింది. అతని టాలెంటును సంపూర్ణంగా, తనే ఉపయోగించు కొందుకు, ఆ సంబంధా లడ్డు రావచ్చు. కుర్రవాడు తెలివైన వాడులాగే ఉన్నాడు. వీణ్ణి అడ్డం పెట్టుకుని బండి నడిపితే, ఫలితం వీడిదాకా పోనవసరం లేదు. జీతం డబ్బులు ఆఖర్న ముఖాన గిరవాటెట్టవచ్చు. నమ్మటానికీ, నమ్మకపోవటానికీ డబ్బు తన చేతిమీదుగానే కదా వాడేది? ఇంక వాడు మోసం చేసేందుకు దోవెక్కడన్నదీ చచ్చి? అదీగాక, తన బుద్ధి మళ్ళీ కళా రంగం వేపుకు మళ్ళుతున్నది. నాటకం కంపెనీతో ఒకసారి యావదాంధ్రనూ తను తుకతుక లాడించాడు. ఆ అనుభవం నిక్షేపంలా ఉండనే ఉన్నది. ఇప్పుడు తిరిగి మరొక్కసారి ఆంధ్రం అట్టుడికి నట్టుడికి పోవాలి, అప్పుడు కేవలం తనది కళాదృష్టి .అందుచేత కొంత నష్టపడ్డాడు. ఇప్పుడది కానేకాదు. కళాదృష్టితోబాటు వ్యాపారదృష్టిగూడా ఉన్నది. నష్టమన్నమాటే లేదు. డబ్బు నిలవుంటే గిడిసబారి పోతుంది. చలనముంటేనే అభివృద్ధి. తను నిరాటంకంగా ముందుకు సాగిపోవడానికి ఎన్నో అవకాశా లున్నాయి. ఒకటి: కథకుడు తనింట్లోనే ఉన్నాడు. డైరెక్టరుగూడా తనింట్లోనే ఉన్నాడు. అమ్మడు ఒప్పుకొంటే,

నాయికగూడా ఉన్నట్టే లెఖ్క. ఇన్నీ సమకూడిన తరువాత, ఇక మిగతావి అడ్డిపోతాయా?

పోవని సమాధానం చెప్పుకొన్నాడు పురుషోత్తం. ఆయన కళాహృదయం ఆనందంతో సొమ్మసిల్లింది. కానీ అడ్డి పోయాయి. దానిక్కారణం సుందరం! హఠాత్తుగా సుందరంలో ఏవో మార్పులొచ్చాయని పురుషోత్తం గ్రహించాడు. కనీసం గ్రహించా ననుకొన్నాడు. పురుషోత్తం వివరాలడగనూ లేదు. సుందరం చెప్పనూ లేదు.

ఈ ముభావం సుందరాన్ని మరింత ఖేద పరిచింది. అతను అడిగితే బైటపడదామని సుందరం కాచుకొన్నాడు. ముసలాయన నోరు మెదపక పోవటంతో, తనను అవమానించినట్లు ఫీలయ్యాడు. నిజంగా అటువంటి దురుద్దేశం, పురుషోత్తం గారికి లేక పోవచ్చు. ఉన్నదని తన అంతరాత్మ చెబుతున్నది మరి. ఒంటరిగా కూచుని గది నాలుగు మూలలా చూశాడు. డబ్బుతో కొనగలిగే 'నాగరికత' తాండవిస్తున్నది. ఖరీదైన కుర్చీలు, సోఫాలు, పంకాలు, సిల్కు పరుపులు, ఆయిల్ పెయింటింగ్స్, రేడియో సెట్టు, దూరంగా చిన్న తోట, షెడ్డులో కారు, అన్నీ కలిసి మనిషికి ఇస్తున్న దాంట్లో, ఏదో లోపమున్నది. ఏదో కొరత కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తున్నది. అది ఏమిటయి ఉంటుంది? సుందరం ఊహించ లేక పోయాడు. మనస్సునిండా దుమ్ముపడినట్లయింది. ముందు, వసంత, దాన్ని శుభ్రం చేసుకోవాలి...

సుందరం వేళ్ళమీద లెక్కించాడు. ఆరు వేళ్ళు లెక్కకొచ్చాయి. గత ఆరు రోజులనుండీ, వసంత, సుందరానికి తరుచుగా కనిపించటం మాని వేసింది కారణం సులభంగానే

గ్రహించాడు సుందరం. అతని మనస్సు అదోలా అయింది. వసంత క్రమక్రమంగా అతనికి దూరమౌతున్నది. గత రెండు రోజులనుండీ వసంత పడుకొందుకు రావటం లేదు. కారణం ఆమె నోటి మీదుగా వినాలన్న కుతూహలం కలిగింది. కానీ అడగ బుద్ధికాక మానివేశాడు. ఈ ఆందోళనతో సతమతమయి పోతున్నాడు తను. రాత్రులు నిద్ర పట్టటం లేదు. ఒకటి రెండు సార్లు వసంతను పిలుద్దా మనుకొని లేచాడు. తను మరింత చులకనయి పోగలనన్న భయం కలిగింది. అంత చల్లని గాలిలోనూ, ఊపిరాడక ఉక్కిరి బిక్కిరయ్యాడు.

ఓ రాత్రి వేళ సుందరం, కిటికీకి ముఖం అన్చి, తోటవేపు చూస్తున్నాడు. ఎదురు గదిలోంచి మాటలు వినపడుతున్నాయి. ఒళ్లు ఝుల్లుమన్నది. దొంగలా తలుపు తీసుకొని బైటికొచ్చాడు. తలుపు సందులోంచి ఎదటి గదిలోకి చూశాడు. వసంత కుర్చీలో కూచుని ఉన్నది. సుధాకర్ రెండు చేతులూ ఆమె భుజం మీద వేసి నవ్వుతున్నాడు.

"నిజంగానా సుధా?" అన్నది వసంత.

"సర్టెన్లీ మై డార్లింగ్" అన్నాడు సుధాకర్. "నువ్వెందుకు భయపడుతున్నావో గానీ, ఫిలింలో యాక్ట్ చేయడం ఏ మాత్రం కష్టం గాదు. నీకేమీ ప్రీవియస్ ఎక్స్పీరియన్స్ ఉండక్కర్లేదు. ఆ తంటాలు నేను పడతా, సరా! నా మాట విని హీరోయిన్‌గా నువ్వుండు."

"మొదటి సారే హీరోయినా?

"ఎందుక్కా గూడదూ? ఇప్పుడున్న స్టార్స్‌లో సగంమంది చేత, తొలిసారిగా హీరోయిన్ వేషం వేయించింది నేనే! వాళ్ళూ నీలానే భయపడ్డారు. నేనే ధైర్యం గిచ్చాను. ఇప్పుడు వాళ్ళ

దశచూడు. ఓ-వెలిగి పోతున్నారు. బై ఛాన్స్ నేనూ మీ ఇంటి కొచ్చాను. నీ చక్రం తిరిగింది...ఏదీ? నీ చెయ్యిలా ఇవ్వు."

వసంత చెయ్యిచ్చింది.

రెండు నిమిషాలు చేతిని పరీక్షగా చూసి ముద్దు పెట్టు కొన్నాడు సుధాకర్.

"ఏమిటిది?" అన్నది వసంత ఫక్కున నవ్వి.

సుధాకర్ రెండు చేతులతోనూ, వసంతను కుర్చీలోంచి లేవదీశాడు...

ఇక చూడలేక ఇవతలి కొచ్చాడు, సుందరం. గుండెలు భగ్గు మంటున్నాయి. కణతలు లోపలికి తోసుకు పోతున్నాయి. కాళ్ళు తేలిపోతున్నాయి. గాలిలో ఈదుతున్న వాడిలా, కాళ్ళు ఈడ్చు కొంటూ గదిలోకొచ్చి పడ్డాడు...

ఈ రోజు ఉదయం, ఇదేదో తేల్చి వేదామని, పనిగట్టుకొని వసంతను పిలిపించాడు సుందరం. విసుక్కుంటూ వచ్చింది.

"ఏమిటి సుందరం?"

సుందరం తలెత్తి వసంతను చూశాడు.

"ఇలా నువ్వు చూస్తూ కూచోవాలంటే, నాకు టైం లేదు. అవతల బోలెడు పనులున్నాయి! ఏమిటో త్వరగా చెప్పు. డబ్బేమయినా కావాలా? కావలిస్తే, ఆ బీరువాలో ఉంది తీసుకో... ఆఁ ఆఁ...వస్తున్నాను సుధా! వెయిట్ మినిట్."

హైహీల్ బూట్ టిక్కు టిక్కులు దూరంలోకి వెళ్ళాయి. కారు కదిలిన చప్పుడు.

కాండ్రించి ముఖాన ఉమ్మినట్లయింది. శరీరంలోంచి రక్తం తోడేస్తున్నట్లు గిల గిల లాడాడు సుందరం. గుండెలు బద్దలయ్యేలా వసంతను తన్ననందుకు విచారించాడు సుందరం.

కాని అలా తన్ననందుకు సుందరం తనను తనే అభినం దించు కొన్నాడు. వసంతను తన్నవలసిన అవసరం తనకేమిటి? తనకా అధికార మెవరిచ్చారు? ఆలోచిస్తే ఏమీ లేదు. ఇంత కాలమూ ఏదో ఉన్నదను కొంటున్నాడు తను. అది తను అను కోవటమేగానీ, వాస్తవంగా అక్కడ లేదు. వసంతను తప్పు పట్టవలసిన అవసర మేమిటి? అది ఆవిడ సహజగుణం. ఈ విషయం, తను చాలా ఆలస్యంగా తెలుసు కొన్నాడు. ఇది తన తప్పు. వసంతకు ఏ మాత్రమో కళాభిమానం ఉన్నది. అందుకే, తన కోసం జాగ్రత్తగా వల పన్ని, తనను బంధించింది. అనుకోవటమేగానీ, తెలిసే, తను బంధించ బడ్డాడు. కళా సక్తికి సరిహద్దులంటూ లేవు. ఏదో ఒక ఔన్నత్యాన్ని చూసి, అభి మానించే మనుషులు, అంతకన్న అధికమైన ఔన్నత్యం లభ్య పడినప్పుడు, మొదటి దానిని తృణీకరించడం చాలా సహజం. వసంత ఆ పనే చేసింది. పురుషోత్తం ఆ పనే చేశాడు. రేపో, మహోన్నత మూర్తి సందర్భ పడినప్పుడు, సుధాకర్‌కూడా తన జాబితాలోకే వస్తాడు. ఆ విషయం అప్పటిదాకా, అతనూ తెలుసుకోలేడు.

ఏదో ఉద్రేకంలో పడి అలా అనుకొన్నాడేగాని, సుధాకర్‌ది మాత్రం దోషమవుతుందా! దోషమే అయితే, అంతకన్నా ముందు, అటువంటి దోషమే తనూ చేశాడు. తనే డబ్బు కాశించి ఈ కొంపలో అడుగు పెట్టాడో, అతనూ అందుకే వచ్చాడు. తను డబ్బు కోసం వసంతను ప్రేమించాడు. కనీసం అలా నటించాడు. ఆవిడ అభిరుచుల్ని రెచ్చగొట్టాడు. బహుశః సుధాకర్‌గూడా ఈ అభి ప్రాయంతోనే వసంతను ప్రేమించ వచ్చు-ప్రేమించినట్టు నటించ వచ్చు. తన అవసరాలు తన కెటువంటివో, అతనివి అతనికీ అంతే

గదా? ఇక్కడ తనకున్న హక్కు, అతనికీ ఉన్నది. తను సుధాకర్ మీద అసూయ పడటంలో అర్థం లేదు.

ఐతే—

ఇంతకాలం ఇక్కడ ఉండి తను సాధించిం దేమిటి? ఏదో ఆకాశాని కెగబాకాలను కొన్నాడు. తననూ, తన కుటుంబాన్నీ; ఉద్ధరించు కొందా మను కొన్నాడు. అందుకోసం, తనకై పరవటిల్లిన జయను చేజేతులా వదులు కొన్నాడు. ఆమె హృదయాన్ని విచ్ఛిన్నం చేశాడు. మధురమైన స్వప్నాలను పీడకలలుగా మార్చాడు. మార్చి తను బావుకొన్న దేమీ లేదు. పుట్టెడు బరువుతో కుంగి పోతున్నాడు.

ఇంతకాలమూ జయ తనకు జ్ఞాపకం రాకపోలేదు. తను విచారపడకనూ పోలేదు. కానీ వాటి నన్నింటినీ మరిచి పోయేందుకు ప్రయత్నించాడు....కొసకు తన సమస్య అపరిష్కృతంగానే ఉన్నది. మానవత తొణికిసలాడే ఒక కారుణ్య మూర్తిని మాత్రం తను జార విడిచాడు.

డబ్బు సంపాదించవచ్చు; వెచ్చించవచ్చు. అది సులభం కానిమాట నిజమే! అంతకన్నా సులభం కానిది—నిన్ను సర్వస్వంగా ఎంచుకొనే ఓ యువ హృదయం నీకు లభించటం! విశేష పరిశ్రమతో విద్య, పరాక్రమంతో విశాల సామ్రాజ్యమూ సంపాదించవచ్చు. కానీ అనురాగ పూరితమైన ఒక మనస్సు ప్రేమార్ద్రమైన ఓ పిలుపు లభించేందుకు, ఇవి మాత్ర మేచాలవు...

సుందరం ఉత్సాహంతో లేచి కూచున్నాడు. మనస్సు, చాలా తేలిగ్గా ఉన్నది. ఒళ్ళు విరుచుకొని నిలబడ్డాడు. కిటికీలోంచి తోట వేపు చూశాడు.

చీకట్లు మరణ యాతనతో తొక్కిస లాడుతున్నాయి. వెలుగు బీజాలు ప్రాగ్దిశా క్షేత్రంలో మొలక లెత్తుతున్నాయి. పొన్నాయి చెట్టు వెయ్యి కళ్ళతోనూ పక పక లాడుతున్నది.

ఇంట్లో నిశ్శబ్దం, బరువుగా మూర్ఛపోయినట్లున్నది. బైట వెలుగుల యెలుగులు చైతన్యాన్ని రేకొడుతున్న ట్లున్నాయి. తనింత కాలమూ, ఈ మూర్ఛలో ఉన్నాడు. ఇప్పుడే చైతన్యంలోకి అడుగు పెడుతున్నా ననుకొన్నాడు సుందరం.

7

అధి వాస్తవిక కవిత్వంలా, ఎండ మిటమిట లాడుతున్నది. ఆధునిక వచన పద్యాల్లా వీధులు పాడు ఓడు తున్నాయి:

సుందరం అలసిపోయి చెమటలు కక్కుతున్నాడు. అతను నిన్ననే-అక్కడ వాకబు చేశాడు. శివరామయ్య కుటుంబం అయిదారు నెలల క్రిందట ఈ పల్లెటూ రొచ్చిందని తెలిసింది. కాళ్ళు కాళ్ళు కొట్టుకొంటూ సుందరం వచ్చి పడ్డాడు.

రాగానే ఇటువంటి వార్త వినవలసి వస్తుందని అతనూ అనుకో లేదు. దుర్భర మైన దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించలేక శివ రామయ్య ఉరివేసుకొని చచ్చిపొయ్యాడట. భార్య ఎవరో దూరపు బంధువుల సాయంతో, ఈ మధ్యనే జయకు పెళ్ళి చేసిందట. ఇప్పుడు తనబిడ్డలతో సహా ఇక్కడే, అల్లుడిగారింట్లో ఉన్నదట.

సుందరం నీళ్ళు కారిపోయాడు. లేని ఓపిక తెచ్చుకొని, లేచి నిలబడ్డాడు. కళ్ళు బరువుగా మూతలు పడుతున్నాయి. ప్రయత్న పూర్వకంగా, అడుగులు వేసుకొంటూ ఆ ఇల్లు చేరాడు. వాకిట్లోనే శివరామయ్య భార్య కనిపించింది. అపరాధిలా ముఖం దాచుకొన్నాడు సుందరం.

"అమ్మాయ్! కాళ్ళకు నీళ్లు తీసుకురావే!" అన్నది శివ రామయ్య భార్య మంచం వాలుస్తూ.

"ఎవరే?" అంటూ జయ బైటికొచ్చింది.

సుందరం ముఖమెత్తి జయను చూశాడు. స్వచ్ఛంగా, అమాయికంగా, వెలిగిపోతున్న ముఖం; పైటచెంగు పట్టుకొని పదేళ్ళ కుర్రాడు... ఆ పైన సుందరం చూడలేక పోయాడు. అప్పటికే అతని కళ్ళు నీటితో నిండాయి.

"అమ్మా ఈ అబ్బా యెవరే?" అన్నాడు కుర్రాడు, ఏడుస్తున్న సుందరాన్ని చూపిస్తూ.

"ఎవరో పిచ్చివాడుగావును బాబూ! నాకూ సరిగ్గా తెలీదు." అన్నది జయతల్లి.

జయ పైటచెంగు నోటికడ్డం పెట్టుకొని లోపలి కెళ్ళింది.

విద్యుద్ఘాతం తగిలినవాడులా సుందరం ఉలిక్కిపడ్డాడు. దిమ్మెర పోయాడు. ముక్కలు ముక్కలయ్యాడు.

"జయా!"

అని కేక వేశాడు సుందరం లోనివాడు. ఆ కేక నలు దిక్కులకు ప్రసరించి దిశాభిత్తికలను తాకి చిద్రుపలు చిద్రుపలయింది. ఆ శిధిలాలను చూడలేక సుందరం గట్టిగా కళ్లు మూసుకొన్నాడు.

★

అసతోమా సద్గమయ
తమ సోమా జ్యోతిర్గమయ
మృత్యోర్మా అమృతం గమయ

KALIPATNAPU KRISHNARAO